

POMOCNÉ VĚDY HISTORICKÉ

Tematická oblast	Kodikologie
Datum vytvoření	1. 12. 2012
Ročník	6. ročník osmiletého nebo 1. ročník čtyřletého gymnázia
Stručný obsah	Student se seznámí s pomocnou historickou vědou, která se zabývá způsoby vývoje knihy.
Způsob využití	Prezentace slouží především k posílení vztahu ke knize jako uměleckému dílu.
Autor	Mgr. Michael Dvorský
Kód	VY_32_INOVACE_17_DDVR03

KODIKOLOGIE

- Kodikologie studuje rukopisné knihy neúřední povahy – tzv. kodexy.
- Kodex označoval původně svazek voskových destiček nebo svitek papyru.
- Později byl název přenesen na mnohalistou knihu.

- Na kodikologii navazuje knihovněda, která se zabývá:
 1. Inkunábulemi (prvotisky), vzniklými do roku 1500
 2. Starými tisky, editovanými do roku 1800

- Nejstarší formou byl **papyrusový svitek**, zvaný rotulus.
- Navíjel se na váleček (dřevěný, kostěný).
- První list se nazýval protokol.
- Svinutý rukopis se zabalil do papyrusového listu nebo kůže a převázal řemínkem. Několik těchto svitků se vkládalo do pouzder, ty se skládaly do svazků.
- Svazky byly uchovávány ve skříních (bibliotheca)

- Kodex jako svazek listů (kniha) měl předchůdce ve svazku voskových destiček.
- Pergamenový kodex byl původně vytvářen složkou určitého počtu (2 – 50) archů, přeložených na polovinu. Před příchodem papíru se pro silnější pergamen používala složka o čtyřech arších = osm listů.

- Již od starověku fungovali písaři, vytvářející a opisující díla v písařských dílnách, tzv. skriptoriích.
- Ve středověku fungovala skriptoria především při klášterech.
- Kromě písařů pracovali na kodexech také iluminátoři.

Ti vytvářeli:

1. Iniciály – zvýrazněná první písmena textu
2. bordury – ornamenty, lemující text
3. Miniatury – celostránkové či půlstránkové drobnomalby

Středověký písař ve skriptoriu

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Escribano.jpg>

Adorem⁹ dñm qui fecit nos, **P**⁹ venite añ. **S**eruit.

Beatus vir qui
non abiit in Evocat.
consilio impiorū et in
via peccōe nō stetit: et in
cathedra pestilēcie nō se-
dit. **S**ed i lege dñi vo-
lūtas ei⁹: et in lege eius meditabit⁹ die ac
nocte, **E**t erit tanq̃ lignū qđ plātanū i ste-
sculis decursus aq̃e: qđ fructū suū dabit in
tempore suo. **E**t foliū ei⁹ nō defluet: et oīa q̃cūq̃
faciet prosperabūt. **N**ō sic impij nō sic sed
tanq̃ pulvis quē p̃icit ventus a facie terre.

Iniciála

- http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Mainz_psalter_detail.jpg

- Kodex Vyšehradský (kolem roku 1080) s bordurou a miniaturou sv. Václava

- Bible Václava IV. (1400)

Nejstarší českou kodexovou památkou je tzv. Kodex Wolfenbütelský sepsaný před rokem 1006 na objednávku manželky knížete Boleslava II. kněžny Emmy.

- http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Emma_and_Wenceslaus-Gumpold_manuscript.jpg

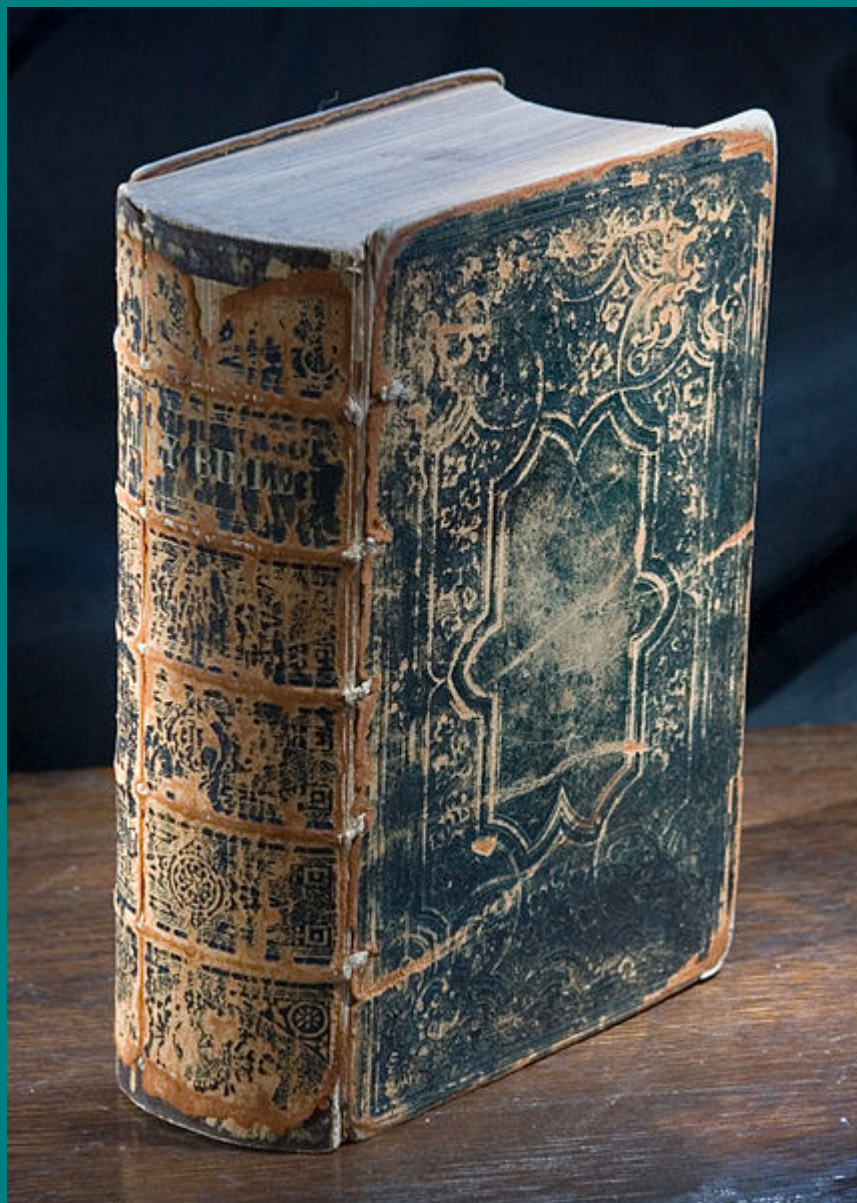

Svitek Tóry

Creative Commons
Autor: Horsch, Willy

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:K%C3%B6ln-Tora-und-Innenansicht-Synagoge-Glockengasse-040.JPG>

Bible jako kodex

- Autor: [David Ball](#)
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Family-bible.jpg>

Úkoly

1. Zabývá se kodikologie veškerými písemnými památkami?
2. Jaký význam měl původně latinský název pro knihovnu – bibliotéka?
3. Které profese se podílely na tvorbě kodexu?

Odpovědi

1. Studuje knihy neúřední povahy – kodexy.
2. Skříň na uchovávání papyrusových svitků.
3. Písaři a iluminátoři.